

MOȘILE MĂNĂSTIRII PÂNGĂRAȚI DIN STÂNGA PRUTULUI: BRAICĂU, ȚINUTUL SOROCA – DOCUMENTE

Costin CLIT¹

Cuvinte cheie: Braicău, Republica Moldova, Nistru, Mănăstirea Pângărați, moșie, documente, posesori

Keywords: Braicau, Republic of Moldova, Nistru, Pângărați Monastery, estate, documents, owners

Satul Braicău este situat în ținutul/județul Soroca într-un „*hârtop din valea între satele Moșeni și Sudarca*”². Planul moșiei Braicău ne indică în vecinătate moșia și satul Sudarca, cu biserică, apa Căinariului, în partea de răsărit; moșia Borosăni, a paharnicului Bașotă, siliștea Borosăni, moșia Horodiștea a răposatului vornic Manolachi Conache, Trăistenii spătarului Dumitrașcu Sturza, satul Trăisteni cu biserică, siliștea Moșanii, moșia Moșanilor a Mănăstirii Burdujeni, moșia Noscova sau Braicău, satul Braicău cu biserică (**Fig. 1**)³. Conform planului pe care îl atașăm la sfârșitul anexei moșia Braicău s-a numit și Noscova. Toponimul a fost supus rusificării. Astfel, la 24 septembrie 1875 apară sub forma „Braicovu”⁴.

Stanciul, Ivanco și Isaico, fiii lui Fedca Stărotescul, nepoții lui Mihul Starostici și a lui Giurgiu din Frătrăuți vând, la 26 februarie 1491, două sate pe Nistru: Drislivoe, „iar celălalt unde a fost Nosco”, lui Purece spătar, fratelui său, Ivanco Tolocico, surorii lor, Oliușca, nepoților de frate, Danciul și Petriman, și nepoților de soră, Mihăilaș și Copaci, fiii Vasilesei, cu prețul de 150 de zloți tătărăști. Ștefan cel Mare le întărește stăpânirea pe cele două sate și – totodată – lui Purece spătar a cincea parte din „Drislivoe și unde a fost Nosco”, cumpărată cu 30 de zloți de la Ivanco Tolocico. Pe verso-ul pergamentului din

¹ Colegiul Național „Cuza Vodă”, HUȘI.

² Zamfir Arbore, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, văzut, îndreptat și aprobat de Comitetul de redacție compus din domnii Profesor Grig. Tocilescu, Colonel Iannescu și Gion, tipărit prin îngrijirea domnului George Ioan Lahovari, București, Atelierele grafice I. V. Socecu, 1904, p. 36; Redăm cele două voci din *Dicționar*: „**Braicăul**, rusește **Braicov**, sat, în jud. Soroca, volosti Otaci (Atachi), așezat într-un hârtop din valea între satele Moreni și Sudarca. Dealul dinspre N. are 126 de stânjani deasupra n. m. Biserică. Vitele satului 560 capete; populațiunea 828 de suflete”; „**Braicăul**, vale, în jud. Soroca. Începe la N. de satul Braicăul și merge în direcțiunea S.-E., până la Valea Căinarului. Lungimea văiei după harta statului major Rus e de 8 kilometri. Pe partea dreaptă să află satul Brăicăul, iar întreaga coastă dreaptă e acoperită cu pădure”.

³ ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/190.

⁴ *Ibidem*, II/7.

26 februarie 1491 se află notița: „A mănăstirei Sfânt(tu)lui Savva, în Basarabia”⁵. Ivanco Tolocico era ginerele lui Zvoriște cel Bătrân⁶.

Un Ciudinschii vătava a dat un cal lui Ioan Babici diac „și ș-au răscumpărat un sat anume, Noscova, care au fost silit el în zilele lui Alexandru v(oie)vod și i-ar fi zălogit lui jumătate din satul acela Noscova pentru acel cal”. Babici diac va da lui Dumitru Ciudinschii diac, fiul vătavului Ciudinschii, „un cal murg pentru o mie de aspri, înaintea noastră, pentru acea jumătate de sat”. Iancu Sasu întărește la 30 decembrie 1580 lui, Ioan Babici, stăpânirea asupra satului Noscova⁷.

Moise Movilă judecă, la 25 decembrie 1630, pricina dintre Enachi postelnic și Pană fost vistiernic, care i-a „împresurat, către satul lui, Slobodzia Săucăi, o bucată de loc din hotarul satului Măciceni, ce este în ținutul Soroca”. Cele două sate vor fi hotărâte la porunca domnului de Ion Potlog vornic și Dumitru uricar, care constată: „Începându-se hotarul <satului> Măcișenilor dinspre satul Volcineț, pe malul Nistrului, drept până la Troian, de acolo drept pe deal, la apus, la vârful dealului, pe drumul Volcinețului ce dă în Soroca, de acolo la deal, în mijlocul săpăturilor, până la un stejar, de acolo la deal, la obârșia Ciortovei în sus, iar de acolo la vale, la fântâna Babina și la drumul Alaciovil, lângă Hostinețul ce cade în Verbova, iar de acolo, pe drum în sus, până la drumul ce vine de la Nistru, la vale, spre apus, către Slobodzie, prin mijlocul satului Slobodzia, până la valea Căinarului, în jos, pe vale, până la drumul de jos **ce merge la Prisaca lui Braico**, iar de acolo pe vale în jos, unde se împreună Adiciobca cu Căinarul, între drumuri, unde se împreună cu hotarul Larioneștilor, de acolo drept la Nistru”⁸. Avem de a face cu o primă atestare a toponimului Prisaca lui Braico, viitorul sat/moșie Braicău.

Marii boieri adevărați, la 2 martie 1633, învoiala dintre Dumitrașcu Mihul și soția lui Antimia, fata lui Tudoran, să se moștenească reciproc după decesul unuia dintre ei.

⁵ DRH, A. Moldova, III (1487-1504), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 182-185, nr. 91; Bogdan P. Hăjdeu, *Archiva istorică a României*, București, Imprimeria Statului, tomul I, partea I, 1865, p. 156-157, nr. 247; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, Huși, Atelierele Zanet Corlăteanu, 1925, p. III; I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, București, Atelierele Grafice Socec & Co., volumul I, *Hrisoave și cărți domnești (1457-1492)*, 1913, p. 458-460, nr. CCXXXII; J. Bogdan, *Album paléographique moldove. Documents du XIVe, XVe et XVIe siècle*, recueillis par ... et publiés par N. Iorga, Bucarest-Paris, 1926, p. 70; DIR, veacul XV, A. Moldova, II (1476-1500), București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1954, p. 156-158, nr. 142.

⁶ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. III.

⁷ DRH, A. Moldova, VII (1571-1584), volum întocmit de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2012, p. 411, nr. 343.

⁸ DRH, A. Moldova, XX (1629-1631), volum întocmit de I. Caproșu, C. Burac, București, Editura Academiei Române, 2011, p. 413-415, nr. 400; Constantin N. Velichi, *Documente moldovenești (1607-1673) din arhiva metohului Sf. Mormânt din Constantinopol*, în „Buletinul Institutului Român din Sofia”, București, II, 1942, p. 534-536; CDM, II, p. 137, nr. 612.

„Iară ocinile Antemiei sintu anume: satul Lencăuții, giunăteea de sat cu tot vinitul, ci iaste în țânutul Sorocei, și tot satul Moscova <greșit pentru Noscova – nota editorilor>, iarăș în țânutul Sorocei, cu tot vinitul”⁹.

Satul Noscova de la ținutul Soroca a fost făcut danie Mănăstirii Sucevița de frații Avram Babici și Salomia, „ca să le facă pomenire lor și părinților lor în fiecare an, în ziua sfântului Athanasie Athonitul”. Fără consimțământul călugărilor de la Sucevița, Toader Moghilă face schimb: „a luat de la ei acel sat Noscova și l-a dat mănăstirii sale, Pantocrator, unde este hramul Înălțarea Domnului Dumnezeu”, în locul căruia a dat Suceviței satul Năhoreni și jumătate de Hrușevăț, ținutul Hotin. Schimbul respectiv va fi anulat de către domnul Ștefan Tomșa la 8 martie 1615¹⁰.

Mănăstirea Pângărați efectuează un schimb, prin intermediul mitropolitului Veniamin Costachi, cu Ecaterina Iancoleu, căreia îi dă moșia Vercești de la ținutul Neamțului și primește în schimb „Cornova sau Braicău” de la ținutul Soroca, precum și suma de 2500 de lei „ca să-i fie spre pomenire”. Arhimandritul Macarie, egumenul Pângăraților se plângea, în septembrie 1810, de neprimirea banilor. Bani au fost luați de clucerul Costandie, logofătul Mitropoliei, „de la ginerele răposatei d-lui hatman Dimitrie Bogdan, însă din poronca preosfințitului mitropolit proin Moldaviei nu s-au dat mănăstirii”¹¹.

Moșia Braicău a fost și în „stăpânirea”/posesia vistiernicesei Catinca Ruset, după care ajunge la Grigore Antipa, posesor pe o perioadă de 4 ani, care se plânge mitropolitului, la 5 august 1807, de împresurarea suferită dinspre egumenul de Burdujeni, ce se folosea de o hotarnică și care „au hotărât și mi-au luat giunăte de moșii ce(a) mai trebuincio(a)să, cari esti țarină toată”. Posesorul moșiei primește între timp planul moșiei de la egumenul Mănăstirii Pângărați. Egumenul de Burdujeni recurge la diverse șiretlicuri pentru a evita cercetările ce se impuneau, cum ar fi tănuirea cărții egumenului de Pângărați de recomandare a sulgerului Constantin Ureche ca hotarnic. „Întru care eu mergându cu ace(a) scrisoare la părintele igumenu de Bordoșani, sfinția sa au luat scrisoare(a) și au ascuns-o și faci tot după cum voești sfinția sa, întru cari nici harta ce-mi scrii mie ca să-mi stăpânesc eu din hotar în hotar vechi, nici acia nu o țâne într-o samă, luând și pâine în stăpânire(a) sfințai sali”¹².

Moșia Braicău care era, împresurată de Burdujanul, la 10 august 1807, se afla în posesia lui Grigore Antipa. Atunci mitropolitul Veniamin Costachi îi scrie

⁹ DRH, A. Moldova, XXI (1632-1633), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, Editura Academiei Republicii Socialiste Române, 1971, p. 385-386, nr. 299.

¹⁰ DIR, veacul XVII, A. Moldova, III (1611-1615), București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1954, p. 195, nr. 294.

¹¹ Constantin N. Tomescu, *Diferite știri din arhiva Consiliului Eparhial – Chișinău*, în „Arhivele Basarabiei”, an 2, nr. 4, 1930, p. 440.

¹² ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/195.

arhimandritului Macarie, egumenul Mănăstirii Pângărați, să cerceteze cauzele neînțelegerilor dintre cele două entități¹³.

Atanasie, egumenul Mănăstirii Teodoreni (Burdujanul) așteaptă megieșii moșiei Moșana cu actele necesare de la 1 iulie până 21 august 1807; înștiința și pe arhimandritul Macarie, egumenul Mănăstirii Pângărați, „*de la care am luat înștiințare că nu poati vini, avându vreme(a) lucrului*”, răspuns văzut și de postelnicul Matei Costachi, ispravnicul ținutului Soroca, alături de Grigore Antipa, arendașul Braicăului. Plecat la 4 septembrie 1807 să rezolve problemele mănăstirii, Atanasie, carea a semnat în limba greacă, este pus în fața sorocului de 5 zile fixat de Macarie pentru amplasarea pietrelor hotare. Atanasie intervine pe lângă Matei Costachi ca acesta să determine pe „*părintile Măcarie să fii îngăduitori pân(ă) la zi întâi oct(om)v(rie), și atunce negreșit, dinpreună cu dumi(sale) hotarnicu(l) și cu toati scrisorili măn(ă)st(i)rii, aducând inginire după cum am făgăduit dum(ita)li oi veni și oi sta la hotărât*”. Macarie sau vechilul său era invitat cu toate actele moșiei Braicău¹⁴.

Spătarul Matei Negel, pe când era ispravnicul ținutului Soroca, dispune transportul a 15 chile de grâu la Mănăstirea Pângărați din zahere(a)oa împărțească, pe care a transformat-o samavolnic în danie ce ar fi fost făcută de către sătenii din Braicău, care au primit, după descărcare, țidula Isprăvniciei ținutului Neamț către ocolăși, spre a nu mai fi „*supărați*”. Sătenii se plâng Divanului Cnejiei Moldovei de presupusa danie a răposatului spătar Matei Costachi ce constă în cele 15 chile de grâu, pentru care ispravnicii le cer achitarea sumei 300 de lei, din care se scad 120 de lei și le mai rămân de plată 180. Sătenii conchid la sfârșitul jalbei din 11 mai 1808: „*căci (ce) vinovați sântem noii să mai plătim și altă somă de bani, fiind că noi zahere(a)oa grâului am dat-o toată după poroncă și di esti trebuinți de bani(i) zaherelii, să să împliniască banii de la mănăstiri sau grâu, că noi pomană cu grâu(l) nostru nu putem să facim ,că ni aflăm niști oameni cu totul săraci și după dreptati să ni să plătiască și toată cheltuiala ce avem cheltuiți 50 lei cu ducire(a) pe la Soroca și pe la mănăstiri și cu venire(a) noastră pe aici*”¹⁵.

Visteria Moldovei, prin vornicii Dimitrie Sturza și Grigorie Sturza, scriu, la 12 mai 1808, arhimandritului Macarie de la Pângărați să le plătească sătenilor din Braicău valoarea celor „*15 chile de grâu ce-au fost orânduți în anul trecut din zahereaoa magazalii Fălciului*”. Banii vor fi înmânați „*în mâna vornicului Simion i Prodan Balan ... scoțând ce s-au dat în mâna lui Arăhuță 15 lei, și pe doao merțe ce nu s-au adus câte 6 lei*”¹⁶.

Raporturile dintre egumeni și posesorii moșiei sunt marcate uneori de neînțelegeri și chiar violențe, mai ales în timpul războaielor, când sunt afectate autoritățile centrale de lipsa puterii. Intervenția egumenului Mănăstirii Pângărați este urmată de rânduirea unui

¹³ *Ibidem*, III/184.

¹⁴ *Ibidem*, III/185.

¹⁵ *Ibidem*, III/186.

¹⁶ *Ibidem*, III/187.

om de către stolnicul Theodor, înainte de 21 februarie 1812, care să cerceteze situația binalelor de pe moșia Braicău, găsite de „orândator” pe care „li-au stricat și li-au arsu atât pe acele de mai înainte, cât și pe acele ce li-au făcut însuș în anii de când stăpânești”¹⁷.

De la 23 aprilie 1812, moșia Braicău a fost dată în posesia lui Grigore armean pe o perioadă de 3 ani, cu 1000 de lei anual¹⁸.

Veniamin Pângărățeanul se plângea Divanului Cnejeii Moldovei, la 12 iunie 1812, de împresurarea moșiei Braicău de către cele megieșite, ale Mănăstirii Sfântul Sava din Iași și Burdujeni. Cercetarea demersului egumenului mănăstirii Pângărați revine ispravnicilor ținutului Soroca, prin porunca Divanului din 13 iunie 1812: „să cercetați și dovedindu-să precum cuvioșie sa arată, atunce să nu fii îngăduiț(i) pârâții a treci piste cuprindere(a) scrisorilor și stăpâniri vechi”¹⁹.

Grigore armean îl acuză, la 13 iulie 1812, pe Manolachi Negruțu, posesorul moșiilor Moșenii și Sudarca din vecinătate „trecând cu stăpânire(a) în numita moșie ce o țin eu piste pietrile hotară vechi, luându-mi din pâne de dejmă și cosindu-mi și fânațul tot”. Jăluitoarul cere porunca Divanului Cnejeii Moldovei către ispravnicii ținutului Soroca „ca toată ace pâni și fânaț să fie săcfestruiță, care în tărié vr(e)a să-mi ia de pe moșie, și la toamna viitoare să s(e) sorocească pe pârât ca s(ă) vii la Divan să s(e) giudece cu mini, cum și pâne și fânațul să fie poroncă a sta pe locul de pricină la mâna cui s-a socoti, neîngăduindu-s(e) pe pârât a le rădica, căci eu mă aflu sărăc din pricina aceasta”²⁰.

Moșia Braicău rămâne a Mănăstirii Pângărați și după fatidicul tratat de la București din 16/28 mai 1812, prin care Rusia țaristă anexa Moldova dintre Prut și Nistru, deși mitropolitul Veniamin Costachi se înțeleșese cu biv vel serdarul Alexandru Anastasie pentru ai da moșiile Mitropoliei din stânga Prutului: Creulenii și Bucioșca, ținutul Orhei, Dărcăuții și Haliciul, ale Mitropoliei; Braicăul a Mănăstirii Pângărați, ținutul Soroca, părțile din Costuleni, Căuești și Prisăcani, ce trec în stânga Prutului, Vasiliuții Mici, și parte din Brădeni, ținutul Iașului, la schimb cu Hudiceni, ținutul Fălciu, Rediul, ținutul Vaslui, 8 pogoane de vie la Odobești, 4 pământuri de „câtină”, 62000 de lei și 95 mățci stupi. Nemulțumirile manifestate față de acest schimb sunt urmate de strigarea moșiilor respective la sultan-mezat, săvârșită la 14 decembrie 1813 asupra lui Alexandru Anastasie, „după ce el, la îndemnul boerilor, primi să mai de(i)e, peste tocmeala de la 17 (sau 20) Noemvrie, încă 7000 de lei”²¹. După „despărțire, puindu-să hotar apa Prutului între Moldova

¹⁷ *Ibidem*, III/192.

¹⁸ *Ibidem*, III/194.

¹⁹ *Ibidem*, III/193.

²⁰ *Ibidem*, III/194.

²¹ Alex. Lăpedatu, *Documente și lămuriri istorice cu privire la desfacerea proprietăților moldovene de peste Prut după pierderea Basarabiei – 16/28 mai 1812-2/14 ianuarie 1814*, în *RLAF*, XVI, București, Cartea Românească, 1922, p. 40.

și Basarabie” (formulare din 11 mai 1830) moșiile Mitropoliei și Braicăul Pângăraților sunt arendate diverșilor posesori²².

Posesor al moșiilor Mitropoliei Moldovei și Mănăstirii Pângărați era în 1821 „Guberschi secretar Gheorghie Hrisostrag”, care s-a plâns Mitropolitului Veniamin Costachi de împresurarea moșiei Braicău. Veniamin Costachi cerea arhimandritului Atanasie, la 3 februarie 1821, să-și trimită un om cu actele moșiei, bani de cheltuială pentru execuția copiilor și trimiterea documentelor originale posesorului²³. Constantin paharnic confirma, la 13 februarie, recepția a „opt scrisori și o hartă a moșiei Braicău din țin(utul) Sorocii, ce-i din partea stângă a Prutului, ce este a Monastirii Pângărații”²⁴.

Posesorii din 1830 își încheiau contractul de arendă la 23 aprilie 1835, „și banii să trage la Mitropolie pentru embaticul ci este așăzată monastire(a) de dă pe anu la Mitropolie”. Actele moșiei Braicău au trecut de la Pângărați la Mitropolie „spre dizbatire(a) pricinii de hotar ce născusă acolo în anii trecuți, unde și până acum să află întru păstrare”. Mitropolitul Veniamin Costachi hotărăște, la 11 mai 1830, revenirea moșiei Braicău la Mănăstirea Pângărați „întru a sa vecinică și nestrămutată stăpânire, cu toate scrisorile ce sânt pe dânsa”²⁵.

Mănăstirea Pângărați obține în 1844, „de la 23 Aprilie, când s-au înființat Departamentul bisericesc” un venit de 3500 de lei de pe moșia Braicău, împosesuită lui Vasile Roșca cu un contract ce expira la 23 aprilie 1847²⁶, înnoit în 1845²⁷ și 1846²⁸. Moșia Braicău era arendată în perioada 23 aprilie 1847 – 23 aprilie 1852 comisului Ioan Gherghel Costescu „în 801 garboave”. Venitul mănăstirii Pângărați de pe moșia Braicău se ridica în 1847 la suma de 9612 lei²⁹.

Posesor al moșiei Braicău din Basarabia rusească, a mănăstirii Pângărați, devine „ostavnoi stekarski pomoșnicu Konstantin Zalozeski”, în urma licitațiilor din 25, 26 și 28 iunie 1861, și conform contractului din 3 iulie 1861, cu prețul de 551 galbeni austrieci (20387 lei) pe o perioada cuprinsă între 25 aprilie 1862 și 25 aprilie 1867. Garanția posesorului se ridică la 275 „pol galbeni”, depozitați la Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice din Moldova. Contractul include 18 condiții ce urmau a fi îndeplinite de ambele părți, una dintre ele (nr. 12) se referă la săvârșirea regulată a

²² ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/194.

²³ *Ibidem*, III/202.

²⁴ *Ibidem*, III/203.

²⁵ *Ibidem*, III/209.

²⁶ „Analele parlamentare ale României”, tomul XIII, partea a II-a, *Obicinuita Obșteasca Adunare a Moldovei, Legislatura III, sesiunea III (XIII) – 1845*, București, Imprimeria Statului, 1903, p. 240.

²⁷ „Analele parlamentare ale României”, tomul XIV, partea a II-a, *Obicinuita Obșteasca Adunare a Moldovei, Legislatura III, sesiunea IV (XIV) – 1846*, București, Imprimeria Statului, 1907, p. 226.

²⁸ *Ibidem*, partea a II-a, *Obicinuita Obșteasca Adunare a Moldovei, Legislatura III, sesiunea V (XV) – 1847*, p. 526.

²⁹ „Analele parlamentare ale României”, tomul XIII, partea a II-a, *Obicinuita Obșteasca Adunare a Moldovei, Legislatura IV, sesiunea I (XVI) – 1847-1848*, București, Imprimeria Statului, p. 950.

ceremonialului religios de la biserica din satul Braicău. Posesorul se obliga să asigure preotului cele necesare: făina de grâu, lumânările, tămâia, untdelemnul și altele, „*încât niciodată să nu se facă smintială dumnezeștilor slujbe, căci va fi răspunzătoriu și învinovățit de călcătoriu (al) contractului*”. Prin contract se garanteau locurile de hrană fixate prin Așezământ, „*fără să-i supere întru nimic și cât de puțin cu vreo cerire de lucru*”. Îngrijirea edificiului este asumată prin contract de către Konstantin Mihail Zalozeski/Zalozetki. Din partea Moldovei din dreapta Prutului contractul este semnat de către Dimitrie Rosetti³⁰, ministru ad-interim la Culte, din 23 mai 1861, ca urmare a demisiei fostului titular Constantin Rolla. Detaliile contractului pot fi văzute în Anexă³¹. În urma jalbei din 13 februarie 1862, Ministerul Cultelor din Moldova scria lui Aroneanul în privința predării moșiei Braicău a mănăstirii Pângărați către Konstantin Mihail Zalozeski/Zalozetki, fapt care i se face cunoscut la 15 februarie, „*și totodată s-au făcut cunoscut și Consulatului Rosienescu din Iași a pune în vedere guver(nului) din Besarabia spre a nu ve face împiedecare intru stăpânirea citatei moșii*”³².

Semințele de cereale necesare cultivării moșiei Braicău au fost procurate la 5 august 1861 de Konstantin Zalozeski de la Dimitrie Egorov Caramoscu, anume: 200 chile grâu, câte 100 chile de orz, ovăz și secară, în valoare de 6600 de ruble de argint. Vânzătorul își asuma obligația livrării cerealelor până la 1 decembrie: „*Toate acestea produse vor fi de cea mai bună calitate și fiecare chilă să fie de 21 cetferice de Odessa. ... Bani dupe acest contract, șapte mii șese sute rub(le) argint / 7600 /, pe deplin i-am priimit. 2 august 1861*”³³.

Despre afacerile nobilului Constantin Mihail Zalozetki aflăm și din contractul încheiat la 5 octombrie 1861 cu Ianchel Mardco Zeilicovici Șarșes, neguțitor de clasa a II-a, căruia îi contractează „*două mii una sută cetferte / 2100 / dupe moșia Brăicau din districtul Soroca, ce o am în arendă prin contract; socotindu-se fiecare cetfertă la măsurătoare câte u cetferice de Odessa, cu transportul meu cu carăle și cheltueele mele la Târgul Ataki [Otaci] dupe malul Dnistrului pe galerul cumpărătorului Șarșes*”³⁴. Târgușorul Atachi/Otaci este situat pe malul Nistrului, la doi km de Hotin, pe atunci în județul Hotin, volostea Rucșin³⁵. Astăzi există un punct de vamă la Otaci între Republica Moldova și Ucraina.

Termenii contractului nu sunt îndepliniți până la 1 septembrie 1862, iar Ianchel Mardco Zeilicovici Șarșes primește în Mohilev, la 1 noiembrie 1865, suma datorată „pentru neîndeplinirea legatului său”, de la Constantin Mihail Zalozetki³⁶. Administrația

³⁰ ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 1-4v. (traducere); *Ibidem*, f. 5-8v. (în limba rusă).

³¹ Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1999*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, București, Editura Machiavelli, 1999, p. 25.

³² ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 9-10v (traducere și în limba rusă).

³³ *Ibidem*, f. 22.

³⁴ *Ibidem*, f. 22-23.

³⁵ <https://dictionar.casata.md/index.php?l=ro&action=viewdictionar&id=1625>

³⁶ ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 23-23v.

polițienească a districtului Moghilev închide dosarul dintre cei foști parteneri de afaceri la 11 noiembrie 1865³⁷.

Constantin Mihail Zalozețki se judeca, în 1866, cu Ministerul Cultelor din Principatele Unite din Moldova pentru moșia Braicău, proprietatea mănăstirii Pângărați, și cerea, în ianuarie 1866, protecția țarului Rusiei, transmisă la 13 februarie 1866 Ministerului Afacerilor Externe și comunicată „guvernatorului Besarabiei, ca să se facă cunoscut reclamantului”, sarcină îndeplinită la 3 aprilie 1866. „*Reclamantul Zalozețki încheiase contractul cu guvernul Moldaviei, care guvernul i-a arendat moșia Braicovu, proprietatea Monastirei Pângărați, aflată în Besarabia, care contract, Curtea Civilă a Provinciiei Besarabiei l-a găsit contrariu legilor noastre; Decisiunea acestei Curți, reclamantul au contestat-o, iar pentru păgubile ce au suferit, au intentat proces la Judecătoria ocolului Soroca-Iassi contra guvernului Moldaviei, care i l-a respins*”. Căpitanul Constantin Zalozețki/Zalozețki recurge la noi jalbe înaintate Cancelariei Stats-Secretarului sale Imperiale la 21 iunie și 4 septembrie 1875, a cărei răspuns survine la 24 septembrie 1875³⁸.

La 1872 respectiv 1874 mănăstirile Pângărați și Bisericieni sunt transformate în închisori³⁹. Zidurile „sihastre” ale Pângăraților erau, la 1910, „*ici și colo îngenunchiate de ruină, strejuiesc ca niște sentinele fantastice, lăcașul cel înmormântat în verdeață și pustietate*”. Turla se clătina pe căpriorii putrezi iar „oaspeții” închisorii treziți de sunetul clopotului dogit porneau la rugăciunea săvârșită de bătrânul sihastru Eviatos. Cimitirul se afla „*acolo, sus în deal ...*” unde „*singurătatea se așterne tristă, funerară ... și pas de om nu atinge cărăruia cea îngustă, până când un alt fericit se întoarce cu dor spre mormânt, lângă fratele său de eri*”⁴⁰.

Prin hotărârea cu nr. 598 din 22 decembrie 1921, Comisia județeană Soroca, relativ la moșia Braicău, din plasa Atachi, județul Soroca, proprietatea Mănăstirii Pângărați din Moldova, hotărăște exproprierea acesteia: „*proprietatea mănăstirii Sf. Bogdan, din străinătate, în întindere de aproximativ 1017 ha. 7200 m.p., și anume: 704 ha. 3760 m.p. pământ arabil, 100 ha. mocirlă, 50 ha. ponoare, 37 ha. 7065 m.p. arendă îndelungată, 119 ha. 6375 m.p. pădure și 6 ha. sub drum*”. Moșia se megieșea cu proprietatea locuitorilor din Briceni (Nord), moșia locuitorilor din satul Mașani (Est), proprietatea locuitorilor din Braicău și Boroșeni (Sud) și moșia locuitorilor din Sudarc și Boroșeni (Vest)⁴¹. Într-un articol de presă din 1938 se nota: „*Mai adăugăm că odată cu alipirea Basarabiei la patria mamă, m-rei Pângărați i-a mai venit și suma de 630000 lei, depusă cu 5*

³⁷ *Ibidem*, f. 23v.-24v.

³⁸ *Ibidem*, II/7.

³⁹ Octavian Gorescu, „*Văcăreștii*” *Penitenciar, precedat de un scurt istoric asupra regimului Penitenciar în România*, 1930, cu o Prefață de Nicolae Iorga, 1930, p. 21.

⁴⁰ *Vremuri grele. Închisoarea Pangarați*, în „*Universul literar*”, Anul XXVII, nr. 42, din 18 octombrie 1910, p. 4.

⁴¹ „*Monitorul Oficial al României*”, nr. 191, din 3 septembrie 1924, p. 10006.

% venit, de la moșia sa avută pe vremuri la Bravicău <Braicău – n. n.>, luată în primire la 6 mai 1924 de starețul Antipa⁴².

ESTATES OF PÂNGĂRAȚI MONASTERY ON THE LEFT SIDE OF THE PRUT
RIVER: BRAICĂU, SOROCA COUNTY – DOCUMENTS

(Abstract)

The village of Braicău, in historical Moldova (currently, in the Republic of Moldova), located near the Nistru, borders the villages Moseni (N), Boroseni and Horodiște (S), Sudarca (E) and Elisavetovca (W). The Braicău estate, formerly called Noscova, as reflected in the 1807 plan, is first documented on February 26, 1491.

Through this present study we try to partially reconstruct the evolution of the ownership of the estate and integration into the monastic domain by valuing the documents of the fund of Pângărați Monastery, found at the National Archives in Iasi. The estate reaches through donation to Sucevita Monastery, then to Saint Sava and probably by exchange to Pângărați.

The oppressive annexation of Moldavia between the Prut and Nistru rivers by tsarist Russia by the Treaty of Bucharest of May 16/28, 1812, did not interrupt the dominion of the Pângărați Monastery over the Braicău estate, proof being the documents we published in the annex.

ANEXĂ

1.

1807 august 5, Moghilău

Cu mult și smerită evlavii închinându-mă sărut dr(e)apt(ă) mâna preosfențâii tali părinte mitropolite.

Fac înștiințari pentru mosia Braicăului, ținutul Soroca, ce esti a Sfinții Mănăstiri Pângărații, cari esti dată de preosfinția ta în vânzari pi patru ani. Acmu după hotarile ci iarau la stăpânire sfinții mănăstiri de sus arătat(ă), acmu să sco(a)lă părintele igumenul de Bordožani cu o hotarnică a sfințai sali de stăpâniri, cari au hotărât și mi-au luat giunărate de moșii ce(a) mai trebuinio(a)să, cari esti țarină toată, cari eu am făcută înștiințari sfințai sali părintelui arhimandritului igumenului sfinții mănăstiri pentru această pricină, cari sfințâia sa me-au tremes hartă de stăpânire a stăpâni din hotar în hotarili vechi ca să stăpânesc eu după cum au fost și mai înainte la stăpânire(a) cucoanei Catincăi vistieresa Ruset.

⁴² Ioachim Moruzzi, *Monumente istorice din județul Neamț. Mănăstirea Pângărați, uitată și ruinată* (I) în „Universul”, an 55, nr. 193, 19 iulie 1938, p. 8; A se vedea și reeditarea din „Acta Pangratia. Istorie și patrimoniu ecleziastic”, nr. 1/2024, p. 332.

Acest răspunsu mi li-au tremes pi trimesul omu al meu în cari și altă carte de la sfinția sa părântele arhimandritul către igumenul de Burduzăni ca să m(e)argă dum(isa)li sulgeru(l) Costandin Urechi ca să hotărăscă moșia. Întru care eu mergându cu ace(a) scrisoarla părintele igumenu de Bordozăni, sfinția sa au luat scrisoare(a) și au ascuns-o și faci tot după cum voești sfinția sa, întru cari nici harta ce-mi scrii mie ca să-mi stăpânesc eu din hotar în hotar vechi, nici acia nu o țâne într-o samă, luând și pâine în stăpânire(a) sfințai sali.

Acu cad cu smereti plecăciuni la pre înaltă și bogată milă preosfinții tali ca să nu fiu lipsit de aciașă cerire a me, fiind că mari păgubire mi să întâmplă. Întru cari așa îmi scrii și în răvasul ce mi-au trimes părintele arhimandritul că nețându-mi în samă de pe cum arată harta, să fac însteintari la preosfinția ta în ce chip voi orma ca să nu fiu păgubit.

Rămăândi pre plecat slugă.

Gligore Antipa, cunpărătorul mosăi Braicău ot Soroca.

În 5 avguști (1)807.

Mo(gh)ilău (?).

<Pe verso-ul filei a doua>: Întru preosfintit(ă) mână preosfintii sali părintelui mitropolitului, cu smerenii. Eși.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/195. Original, sigiliu în ceară roșie.

2.

1807 august 10

Arhierească blagoslovenie trimitem preacuvioșiei tali.

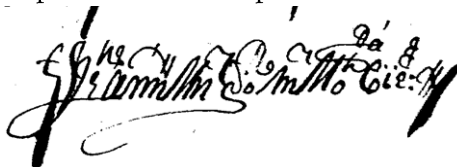
Din scrisoare(a) aceasta a lui Grigori Antipa, orândatariul moșiei Braicău a măn(ă)st(i)rii de la țin(u)t(ul) Sorocii, pe larg vei înțalege.

Deci fiind că această purtare de grijă iaste datorie preacuvioșiei tali a merge și a sta în pricini și giudecăți și a nu îngădui de a să înpresura moși(i)le măn(ă)st(i)rii, îți scriem ca numai decât să faci cercetare cu ce cuvânt Burdujanul face înpresurare aceștii moșii, fiind de la mezat luată, și precum vei afla să vii să faci arătare la Divan nelăsând a să prelungi pricina, căci și venitul acel de care să va păgubi cumpărătorul de pe bucata acea cu pricina vei fi îndatorit a-i răspunde de aceasta și fii blagoslovit.

1807 av(gu)st 10.

A prea cuv(io)ș(iei) tale părinte sufletesc.

† Veniamin Mitropolit Moldaviei <m.p.>.

Opt hârzoabe cu păstrăvi s-au priimit și mulțămim. Iată și țidula pentru scuteală de sătenii.

<Pe verso-ul filei a doua>: Preacuvioșiei sale chir Macarie arhimandrit și igum(e)n Măn(ă)st(i)rii Pângărații, cu arhierescă blagoslovenie; Niamțu.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/184. Original, difolio.

3.

1807 septembrie 11

Cu părintească dragoste și blagoslovenie mă închin dum(ita)li cucoane Matei.

Fiind că eu cucoane Matei m-am dus la moșie Moșana de la zi întâi iuli(e) și am șezut pân(ă) la 21 avg(us)t, așteptând megieșii numitei moșii să vii după poronca cin(s)t(itului) Divan cu toati scrisorile ce vor ave(a) să ste(a) față la hotărât, din care triimițindu înștiințare și sfinții sali părintelui Macarie, egum(e)n de Pângăraț(i), de la care am luat înștiințare că nu poati vini, avându vreme lucrului, care răspunsul sfinții sale s-au văzut și de cătră dum(neata), și eu neputând a mai șede acole avându multe trebi a măn(ă)st(i)rii, prin știre și cu voe dum(ita)li, faț(ă) fiind și Grigorie, orândatariul Braicăului, am purces acasă viindu la 4 zili a lui sept(em)v(rie), mai avându și alti trebi pe la alti moșii ai măn(ă)st(i)rii.

Și aice la măn(ă)stire după ce am venit mă mer de care lucru și trebuință m-oi prindi mai întâi, de care însuș dum(neata) știi cum să chivirnisesc și să ții casăli.

Și acum făr(ă) de veste mi-au venit înștiințare de la omul meu de la Moșana că au venit sfinție sa părintile Macarie egum(e)n de Pângăraț(i) și mă așteaptă puind soroc ca în cinci zăli să mă aflu acolo, că neviindu sfinție sa a puni pietri hotară.

De care foarte poftesc și mă rog dum(ita)li ca să faci pe sfinție sa părintile Măcarie să fii îngăduitori pân(ă) la zi întâi oct(om)v(rie), și atunce negreșit dinpreună cu dumi(sale) hotarnicu(l) și cu toati scrisorili măn(ă)st(i)rii aducând inginire, după cum am fâgăduit dum(ita)li oi veni și oi sta la hotărât.

Eu și acum a-ș(i) fi lăsat toati și a-ș(i) fi venit, dar dumi(sale) hotarnicu(l) având trebili casăi dumis(a)li nu poati mergi acum, după cum prin răvașul ci mă înștiințază dumi(sale) te vei pliroforisi și dum(neata), pe cari l-am trimis să-l vez(i) și dum(neata).

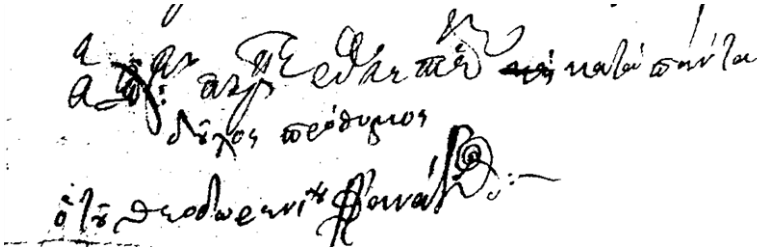
Așa mă rog cucoani Matei ca să faci pe sfinție sa să fii pân(ă) la zioa ce pun vade îngăduitori ori de nu a pute sfinție sa a șede, să lasă vechil diplin răspunzători cu toate scrisorile ce va (i) având asupra moșii Braicău ca să ste(a) atunci când om veni față.

Așa mă rog și sânt,

1807 sept(embrie) 11.

Al dum(ita)li părinte sufletesc

ὁ κατὰ πάντα δούλος πρόθυμος ὁ τοῦ θεωδορονί(ου) Ἀθανάσι(ος)¹ <m.p.>

<Pe verso-ul filei a doua>: Cătră cinst(it) dumi(sale) arh(on) post(elnic) cuconului Matei Costachi, cu părintiască dragoste și blagoslovenie să s(e) de.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/185. Original, difolio.

¹De bunăvoie rob întru toate / Al [mănăstirii] Teodoreni Atanasie <m.p.> ; Transcrierea și traducerea aparțin doamnei Lidia Cotovanu, căreia îi mulțumim și pe această cale.

4.

1808 mai 11

Pre cinstitu Divanu Cnejii Moldavii

Jăluim precinstitului Divan că în anul trecut în vremi când să afla dumi(sali) spăt(a)r(ul) Mateiu Negel, ispravnic la țan(u)tu(l) Sorocii, rânduiți am fost de am dus 15 chili di grâu din zahere(a)oa înpăratească la Mănăstire(a) Pângăraților di la țan(u)t(ul) Niamțului cu cuvânt că acolo ar fi poroncă să o ducim.

Pe care după ce am discărcatu grâu ni s-au dat și țadula Isprăvniciei cătră ocolași ca să nu fim supărați pentru toată zahere(a)oa ce am avut a da. Acmu avem mari supărari di cătră dum(nea)lor ispravnici(i) din vreme(a) de acmu, că pentru acești cinsprăzăci chili ci li-au priimitu mănăstiri(a) cu cuvânt că răposatu(l) spăt(a)r li-au făcut danii mănăstirii.

Isprăvniciaa ceri de la noi să li plătim cu 300 lei, și după carte(a) mănăstirii ce am dus la cinstita Isprăvniciei ni să mai scad din bani 120 lei iar pentru 180 lei să fim buni platnici.

Pentru aciasta cu mari plângiri ne rugăm dum(nea)v(oastră) ca prin cercetare(a) Divanului să ni putem afla dreptati, căci vinovați sântem noii să mai plătim și altă somă de bani fiind că noi zahere(a)oa grâului am dat-o toată după poroncă și di esti trebuinți de

bani(i) zaherelii să se împliniască banii de la mănăstiri sau grâu, că noi pomană cu grâu(l) nostru nu putem să facim că ni aflăm niști oameni cu totul săraci și după dreptati să ni să plătiască și toată cheltuiala ce avem cheltuiți 50 lei cu ducire(a) pe la Soroca și pe la mănăstiri și cu venire(a) noastră pe aici, și mare pomană a fi dum(nea)v(oastră).

Plecați la mila dum(nea)v(oastră),

Toți sătenii din sat(ul) Braicău din țin(u)t(ul) Sorocii.

Să ro(a)gă să fii puș(i) la cali pentru 15 chili di grâu ci li-ar fi dus la Mănăstire(a) Pângărațiidin zahere(a)o ace au avut să de la miriia părintiască pe anul trecut și acmu nu li să țâni țâdula în samă.

La cinstiți frații noștri dum(nealo)r boerii Nazări ai Visterii.

1808 mai 11.

Matei Crupenschi $\widehat{\mathbf{B}}$ 2 log(o)f(e)t.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/186. Original, difolio.

5.

1808 mai 11

De la Vistiriie

Cătră cuvioșia eg(u)m(e)n(ul) de la Mă(năs)tire(a) Pângărați.

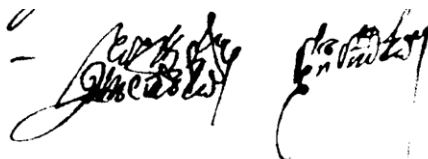
Prin jaloaba ce au dat sătenii din Braicău de la țin(utul) Sorocăi, care șăd pe moșia măn(ăs)tirii, arată că 15 chile de grâu ce-au fost orânduți în anul trecut din zahereaoa magazalii Fălciului le-(a)i fi luat sfinția ta acolo la măn(ă)stire și pe dâșii acum îi apucă dum(nealo)r is(pravnicii) ca să plătească din poronca Divanului.

Deci să scrie sfinții tale, viind numiții oameni acolo numai decât să le plătești bani(i) pe acest grâu, precum li să cer de cătră Is(prăvnicie), căci dup(ă) cercetare(a) ce li s-au făcut aici la tablile Visterii s-au găsit acest grâu trecut, de a nu mai veni să jăluiască, căci atunci vei fi sâlit de a le plăti și toată cheltuiala.

1808 mai 12.

Dimitrie Sturza vor(nic) <m.p.>.

Grig(ore) Ghica vor(nic) <m.p.>.

După poruncă precinstiții Visterii ce mi să poruncește ca după jaloaba ce au dat oamenii din satul Brăicăului ot țin(u)t(ul) Sorocii de pe moșie mănăstirii pentru 180 de lei pentru 15 chile de grâu, i-am dat în mâna vornicului Simion i Prodan Balan 150 de lei,

scoțând ce s-au dat în mâna lui Arăhuță 15 lei, și pe doao merțe ce nu s-au adus câte 6 lei, și s-au împlinit toți banii după poruncă Divanului 180 de lei.

Și noi cei mai jos iscăliți din satul Brăicău am priimit toți banii deplin, neștiind carte ne-am pus numile și degitile.

Eu, Simion Mândru, am priimit toți banii, adecă 153.

Eu, Prodan Balan, martur că am luat banii toț(i) mai sus arătaț(i).

<Pe verso-ul filei a doua>: De la Vist(ie)rii; Cătră cuvioșia sa eg(u)m(e)n(ul) de la Măn(ăș)tire(a) Pângărații.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/187. Original, difolio, sigiliu în ceară roșie deteriorate.

6.

1812 februarie 21, Soroca

Cu fiască evlavie mă închin sfințai tale părinte igumene.

Am priimit cinstita scrisoare svinții tale și am înțales cele scrisă pentru moșia Braicău a Svintei Mănăstirii de la țân(u)tu(l) acesta ca să s(e) cercetezi pe orândator de acum pentru binalile ce li-au găsât de la orândatorii de mai înainte pe numita moșie precum ai luat svințae ta înștiințare că li-au stricat și li-au arsu atât pe acele de mai înainte, cât și pe aceste ce li-au făcut însuș în anii de când stăpânești.

Pentru aci(a)sta îndată am orânduit om înnadinsu cu bună știință ca să cercetezi și să înștiințazi Isprăv(ni)ci(a) pre larg, după care să nu fii svinție ta la îndoiali că nu să va puni la cale spre nepăgubire svintei mănăstiri am îndatorit și pe lăcuitori ca s(ă) fac o clacă la vreme(a) cuviincioasă și să facă iazul la locul ci să va găsi, precum sânt îndatoriți.

Și cu aciasta sânt,

1812 fevr(uarie) 21.

Soroca.

A svinții tale fiu sufletesc.

Theodor stoln(ic) <m.p.>.

Iată să triimite contractual înapoi. Orice pricină vei ave și mă vei socoti de vrednic a sluji mă rog să-m(i) poroncești.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/192. Original, difolio.

7.

1812 iunie 12

Prea cinst(itului) Divan Cnejăi Moldaviei.

Jăluesc cinst(itului) Divan că având Mănăstire(a) Pângărații o moșie, anume Brăicău în țin(u)t(ul) Sorocii, să împresoară cu tărie de cătră cumpărătorii moșiilor megieșite a Mănăstirii Sfântului Savva și a Burdujenilor, pentru cari rog pre cin(stitul) Divan ca să să dei o carte cumpărătorului moșii Brăicău cu care să îputerniceze a stăpâni numita moșie, după puterea scrisorilor mănăstirii, și după cum au stăpânit și alți cumpărători. Și de vor socoti megieșii că au a trage ceva de la moșii aceasta, să vié înaintea cinst(itului) Divan spre a să înfătoșa la giudecată.

Smerit rugătoriu,
Veniamin Pângărățeanul.

Să s(e) scrii carte cătră dregători(i) țin(utului).

(1)812 iuni(e) 12.

(...) $\widehat{\mathfrak{B}}$ <2> (?) log(o)f(e)t.

De la Divan(ul) Cnejii Moldaviei.
Cătră cinstita Isprăv(ni)cie de țin(u)t(ul) Sorocăi.

Din jaloaba ace(a)sta pre largu să ba înțălegi arătare și cerire ce faci cuvioșie sa egumen(ul) Măn(ăs)tirii Pângărații pentru împresurare(a) ce să faci moșii măn(ăs)tirii de cătră moșiile Măn(ăs)tirii Sfântului Sava și Burdujenii, trecând piste cuprindere(a) scrisorilor Măn(ăs)tirii Pângărații și stăpânire(a) vechi.

Deci să scrii dum(nea)v(oastră) ca să cercetați și dovedindu-să precum cuvioșie sa arată, atunce să nu fii îngăduiț(i) pârâții a treci piste cuprindere(a) scrisorilor și stăpâniri vechi, ce de vor ave vreo pricină de giudecată pentru împresurare de hotar cu scrisori dovezi ce vor ave(a), să vii la Divan ca să s(e) caute pricina cu giudecată, și atunce precum dreptate(a) va da, așe să urma. Și viind însuș egum(e)n(ul) acolo cu hotarnica ce are pe moșie Măn(ăs)tirii Pângărații după aceia să-i urmeză.

1812 iuni(e) 13.

L(upu) Balș vor(ni)c <m.p.>.

Manolache Dimachi vor(ni)c <m.p.>.

Ioan Neculce vor(ni)c (?) <m.p.>.

Iordache Roset spat(ar) (?) <m.p.>.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/193. Original, difolio.

8.

1812 iulie 13

Pre cinst(it) Divanul Cnejii(ei) Moldavii.

Jăluesc cinst(itului) Divan că eu cumpărând în orândă moșia Brancău de la țin(u)t(ul) Sorocii cu contract pe trii ani, de la Mănăstire(a) Pângărații, începându-să anii

acum de la Sf(ântul) Gheorghie trecut, câte 1000 lei pe an, care moșie aceasta megieșindu-să cu altă moșie Moșăni i cu o Sudarca, și un Manolachi Negruțu ce țin aceste moșii cu anul în orândă, de la Sf(ântul) Gheorghie și pân(ă) acum, me-au făcut o mare înpresurare trecând cu stăpânire(a) în numita moșie ce o țin eu piste pietrile hotară vechi, luându-mi din pâne de dejmă și cosindu-mi și fânațul tot.

Și fiind că această pâni și fânaț încă tot nu l-au rădicat di pi țarină, mă rog cin(s)t(itului) Divan să mi să de poroncitoare carte cătră dum(nea)l(o)r isprav(ni)cii țin(utu)lui Sorocii ca toată ace pâni și fânaț să fie săcfestruită, care în tărié vr(e)a să-mi ia de pe moșie, și la toamna viitoare să s(e) sorocească pe pârât ca s(ă) vii la Divan să s(e) giudece cu mini, cum și pâne și fânațul să fie poroncă a sta pe locul de pricină la mâna cui s-a socoti neîngăduindu-s(e) pe pârât ale rādica, căci eu mă aflu sārăc din pricina aceasta, și mare poman(ă) a rămâne.

La mila cinst(itului) Divan pre plecat,
Grigorie Arman orândator moșii Braicău de la țin(utul) Sorocii.

Să s(e) scrii carte cătră dum(nea)lui pah(arnicul) Ioan Jora.
(...) $\widehat{\mathfrak{R}} < 2 > (?) \log(o) f(e)t.$
(1) 812 iuli(e) 13.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/194. Original, difolio.

9.

1821 februarie 3

Arhieriască blagoslovenie trimitem preocupuoșiei tali.

Posesorul moșiilor Mitropoliei și al Monastirii Pângărații de peste Prut dum(nea)lui Guberschi secretar Gheorghie Hrisostrag prin scrisoarea ce ne trimite face înștiințare că moșie Braicău al acei monastiri ar fi pătîmind înpresurare despre moșiile megieșite și ceri toate scrisorile aceștii moșii ca să i să trimită.

Drept aceasta iată cu înnadins sluga Mitropoliei să scrie preocupuoșiei tali ca îndată după priimirea scrisoarei noastre aceștie numaidecât să trimiti cu înnadins omul preocupuoșiei tale toate scrisorile moșiei Braicău, căruia trimis să-i dai și de cheltuială pentru ca să plătiască scriitoriului ce va scoate copii de pe toati celi adevărate, care copii să s(e) întăriască de Divan spre a rămânea la monastire, și celi adevărate să s(e) trimită la numitul posesor, smintială sau întârziere cât de puțin să nu faci.

(1) 821 fevr(uarie) 3.

Al preocup(io)ș(iei) tali părinti blagoslovitor.

Veniamin Mitropolit <m.p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Prea cuviosului arhimandrit chir Athanasie igum(e)n Monastirii Pângărații, cu arhierescă blagoslovenie; No. 7.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/202. Original, difolio.

10.

1821 februarie 13

Opt scrisori și o hartă a moșiei Braicău din țin(utul) Sorociei ce-i din partea stângă a Prutului ce este a Monastirii Pângărații, s-au priimit la Mitropolie de mini, pentru care am dat această încredințare.

1821 fecr(uarie) 13.

Costandin pah(a)r(ni)c <m.p.>.

<Pe aceeași filă>: Scrisoare de priimirea scrisorilor Braicău de la log(o)f(e)t(ul) Mitr(o)poliei; No. 8.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, III/203. Original.

11.

1830 mai 30

Cu smerită duhovnicească dragoste

Să adiveriază prin aciaastă scrisoare din partea Sfintei Mitropolii Moldaviei ce să da la Mănăstirea Pângărații, unde să cinstește și să prăznuești hramul Svântului Marelui Mucenic Dimitrie, din ținutul Niamțului, ce este supusă aceștii Mitropolii, că având această monastire o moșie, anumi Braicăul la țin(u)t(ul) Sorociei, ci să zăce acum în Oblastiia Basarabiei, driaptă a sa; Și după ce s-au făcut despărțire, puindu-să hotar apa Prutului între Moldova și Basarabie, această numită moșie a monastirii și și cu moșiile ce are și Mitropolie în Oblastie Basarabiei, de atunce și pân(ă) acum la câț(i) posăsori au urmat a ave aceste moșii în posăsie să lega tot într-un contract, precum și acum s-au urmat la înnoire contractului posesorului care le țâne în vreme(a) aciasta, a căruia vade să împlinești la anul 1835 apr(ilie) 23, și banii să trage la Mitropolie pentru embaticul ci este așăzată monastire(a) de dă pe anu la Mitropolie. Asupra cărie moșii și scrisorile ci ave monastire pe dânsa, s-au fost luat la Mitropolie spre dizbatire pricinii de hotar ce născusă acolo în anii trecuți, unde și până acum să află într-o păstrare. Apoi jiudecând că după vremi găsându-să aciaastă moșii în stăpânire(a) Mitropoliei, poate să rămâi ca o driaptă moșii a Mitropoliei, și monastire(a) să pătîmască o așa strâmbătate cu pierdere(a) aceștii moșii, am socotit ca să o întorcem înapoi la locul unde este vecinic dată.

Pentru aciasta dar numita moșie Braicăul de la țin(u)t(ul) Sorociei din Oblastiia Basarabiei va ave-o de astăzi precum și mai înainte au avut-o Monastire(a) Pângărații într-o sa vecinică și nestrămutată stăpânire, cu toate scrisorile ce sânt pe dânsa, care

parale cu zece zile înaintea Sf(ântu)lui Gheorghie și giumătate, adică zece mii una sută nou(ă)zeci și trei lei, douăzeci parale cu zece zile înaintea Sf(ântu)lui Dimitrie, căci dacă nici până în ziua de 25 aprilie și 26 octomvrie n-ar răspunde câștiul, atunci Ministeriul se va îndestula din banii depuși de d(umnea)lui posesorul și moșia se va scoate din nou în vânzare cu socoteala posesorului, eară neagiunsul ce ar fi de la această înposesuire până la suma contractului pentru toți anii până la a lui ecspirare, precum și fiecare neîndeplinire a celorlalte condiții se vor împlini din producturile aflătoare pe moșie sau din orice altă avere a d(umi)sale posesorul, mișcătoare sau nemișcătoare cu preferință înaintea oricăror datorii ale sale, fără a-i rămâne nici un cuvânt de împotrivire.

3^a/ Contractul de posesie nu-i este (i)ertat a-l trece cătră altă față fără știrea și învoirea Ministeriului, care nu va cunoaște pe niumene altul, decât pe d(umnea)lui ostavnoi stekarski pomoșnicu_Konstantin Zalozeski, asupra căruia s-au adjudecat moșia.

4^a/ D(umnea)lui posesorul este datoriu a apăra hotarul moșiei ca să nu se înpresoare de cătră megieși și la întâmplare de întindere a vreunuia, de îndată a cere de la ocârmuirea de acolo înpingerea samavolniciei și mărginirea stăpânirii în statokvo, totodată a face de aceasta cunoscut vechilului ce are Ministeriul rânduit în acea Oblastie, nu mai puțin și însuși Ministeriului ; Pentru că la urmarea din contra va fi datoriu ca să plătească tot venitul locului împresurat pe toată vremea până ce cu singura sa cheltuială și stăruință îl va scoate de sub împresurare, îndeplinindu înse aceste îndatoriri, atunce nu-l vor priivi pricinile de judecăți. De asemenea d(umnea)lui posesorul este cu totul oprit a vinde locuri de hrană pe lângă hotară locuitorilor sau proprietarilor megieșitelor moșii, pentru a nu se da preleju de înpresurare a hotarălor.

5^a/ Pe locuitori d(umnea)lui posesorul nu-i va asupri peste legiuitele îndatoriri ce ocârmuirea va statornici în acea Oblastie, și tot după același legiuiiri este datoriu a le da locurile de așazare, arat, fânați și de imaș; eară osăbită învoială de ar face cu dâșii pentru vremea contractului că nu va avia lucrătoare pentru numai dacă va fi primită de ocârmuirea locală, înștiințând totodată despre aceasta și pe Ministeriu, căci la din contra urmare toată răspundirea va cădea în singura sarcină a sa. Asemenea când prin a ocârmuirei poruncă s-ar depărta vreunu număr de locuitori de pe moșie, nu va avea dreptate posesorul a cere de la Ministeriu nici o despăgubire, ear de la sine nu este slobod a cere și ai depărta de pe moșie, precum nici ai încărca cu cu datorii peste așezământul Besarabiei, îndatorit fiind mai ales ai cârmui cu înțelepte mijloace, ca se nu se deie preleju de tulburari sau înpărăștiere, căci va fi răspunzătoriu.

6^a/ Dacă în curgirea anilor posesiei s-ar întâmpla să nu să de pâine, d(umnea)lui posesorul va fi datoriu a face locuitorilor cuvenita înlesnire cu pâine, potrivit cu măsura ce ocârmuirea de acolo ar hotări fără ca să se poată întoarce cătră proprietate cu cerire de a fi despăgubit sau scăzut din câștiuri.

7^a/ Orice feliu de dare s-ar pune de cătră cârmuirea de acolo asupra moșiei sau asupra vreunui vechil a moșiei în curgirea anilor posesiei, ori în bani, ori în producturi, sau subt orice altă numire, toate vor fi în singura sarcină posesorului, fără să fie proprietatea

nici partașă, nici răsăpunzătoare întrucât de puțin și fără să poată cere pentru aceasta vreo despăgubire sau scădere din câștiuri.

8^a/ Întinderea moșiei fiind cunoscută în hotarale în care se stăpânește de cătră posesorul de astăzi, tot în aceasta să va mărgini și noul posesoru, fără se poată sub nici un cuvânt a stărui vreo pretenție că s-ar fi stăpânit odinioară mai multu sau a cerca să ceară scădere, nici în privirea întinderei moșiei, nici în privirea acaretelor de pe ia, căci o asemenea nu va fi primită decât numai la întâmplarea prevăzută la punctul al 11^{le}.

9^a/ Din pădurea de pe această moșie se dă în folosul d(umi)sale posesorului pe fiecare anu legiuitul analogu după planul de parchetație ce să păstrează în Ministeriu și în starea în care s-ar găsi spre exploatare conform condițiilor generale; Tradarea unor asemenea parchete înse se va urma prin știrea Ministeriului, cătră care d(umnea)lui posesorul este datoriu a se adresa cu cerire în scris la începutul fiecăruia anu, spre a i se slobozi prin regula prescrisă de legiuirea pentru păduri, aplicată în Moldova, ear în tăerea lemnului se va conforma după același legiui și modificațiilor ce în cursul posesiei s-ar mai face. Totodată în temeiul hotărârei Onorab(ilului) Sfat Administrativ, primită la Ministeriu cu adresa Secretariatului de Statu N° 868, din martie 1834, posesorul nu va putea opri a se lua din parchetul anului a cincilea lemnul ce s-ar cere de ocărmuirea de acolo pentru publice trebuințe sau alte întâmplătoare și nici va putea pretinde pentru aceasta vreo despăgubire sau scădere din câștiuri ori alt parchet în locul aceluia, pe care acestu al cincilea parchet îl va primi în starea cum s-ar afla, urmând a se lua din elu lemnu în aretatele trebuinți și chiar în cursul acelu anu.

10^a/ Pentru apărarea pădurei, d(umnea)lui posesorul va fi datoriu a da dintre locuitorii moșiei pădurari câți se vor socoti neapărat trebuitori și care se vor numi de cătră Ministeriu prin vechilul seu, cărora se va da locurile convenite ca și la ceilalți locuitori în apropiere de pădure fără să-i poată supăra nici cu lucrul câmpului, nici cu dejma și sub nici un cuvânt, având a lor îndatorire numai în paza pădurei sub atârnarea Ministeriului, carile singur rămâne în dreptate a-i priface, a lua pe alții tot dintre locuitorii moșiei spre a-i așaza pădurari în locul acelora, pe care ar trebui să-i depărteze în cazul de calacarea datoriei lor.

11^a/ Daca s-ar întâmpla a se rășlui prin formă judecătorească din mărginirea în care s-ar afla stăpânindu-se moșiea la intrarea posesorului în stăpânire, nu va pute(a) cere altă despăgubire, decât după o dreaptă analogie a fâlcilor de pământ, tot în această proporție va fi datoriu a plăti cătră proprietate atunci când s-ar face vreo adăogire de pământ la această moșie, în mare analogie nu au a intra locurile înbrăcate cu pădure.

12^a/ Pentru de obștie păzire dumnezeștilor slujbe la biserica de pe această moșie în cea mai încuviințată rânduială, d(umnea)lui posesorul neapărat va fi datoriu în toată vremea a da cele trebuitoare, precum fâină de grâu, lumânări de ceară, tămâie, vinu, untdelemn și altele în primirea preotului bisericii, încât niciodată să nu se facă smintială dumnezeștilor slujbe, căci va fi răspunzătoriu și învinovățit de călcătoriu contractului; ear slujătorilor bisericești va fi datoriu a le da locurile convenite după așzământul de acolo

fără să-i supere întru nimic și cât de puțin cu vreo cerire de lucru sau de hrană. De asemenea să va îngriji și pintru ținerea în bună stare a zidirii bisericeii.

13^a/ Acaretele de pe moșie, precum case, crășme, mori, iazuri, vii, livezi și altele, de asemenea ce s-ar fi aflând în ființă și care în cursul anului dintâiu a posesiei se vor da prin vechilul Ministeriului aflătoru în Besarabia cu catagrafie în starea de față, precum și prețul lor se va specifica de cătră ecspertți, posesorul este îndatorit a le întocmi, a le ținea și a le trada în cea mai bună stare la ecspirarea contractului; ear lăsindu-le în neîngrijire va fi datoriu a despăgubi bănește pe proprietate după prețul cuprins în inventariu, și pentru aceea câștiul depus după art(icolul) 1^{iu} din acest contract nu se va socoti în locul câștiului Sf(ântu)lui Dimitrie, anul de pe urmă a acestei posesii, fiindcă suma depusă urmează a se întoarce întocmai la împlinirea anilor contractului, după ce va trada acaretele potrivit cuprinderii acestui articolu; ear făcând vreun acaret din nou pe moșie, acesta va rămânea în folosul proprietății, fără se poată cere vreo despăgubire.

14^a/ În curgirea anilor contractului, de câte ori ar merge vechilul Ministeriului în orice trebuință a proprietății, d(umnea)lui posesorul va fi datoriu al priimi în gazdă, a-i purta grijă și a-i da hrana trebuitoare și furajul pintru caii sei; ear dacă mergirea vechilului ar urma după cerirea sa, atunci îi va înlesni mergirea și și întoarcirea, fără să ceară vreo plată. De asemenea dacă în curgirea acestor ani ar urma a mergi comisie pentru hotărătura moșiei după rânduelile de ocârmuirea locală, d(umnea)lui posesorul va fi datoriu a da oaminiu trebuincioși pentru purtarea moșăilor și a instrumentelor inginerului și îi va primi în gazdă la sine sau la altă casă de odihnă pe persoanele din care s-ar întrupa comisia, dându-le și cele trebuitoare pentru hrană cu îndestulare, precum și furajul cailor, fără a putea cere de la Ministeriu vreo plată sau scădere din câștiuri.

15^a/ Dacă d(umnea)lui posesorul va fi cumva supus vreuniei protecții străine încât privește îndatoririle acestui contract, nu va fi cunoscut decât pământeanu, supusu pravelilor țerei.

16^a/ În to(a)mna anului de pe urmă de să va lua această moșie de altu posesoru, acela va fi slobod a face prinu a sale închipuiri arătura și sămănătura de toamnă, fără împiedecare de la locurile de arat și de la pășunarea boilor de plugu, după stângerea rodurilor anului aceluia.

17^a/ Fiind că după dislegarea Sfaturii din anul 1845, primită de la Ministeriu pe lângă adresa Secretariatului de Statu N° 1241 fețelor ce au proprietăți alătura în megieșie cu a eparhiilor și a monastirilor pământești, le este oprit de a lua în posesie asemenea moșii m(ână)stirești, de aceia dacă în cursul anilor posesiei se va dovedi că d(umnea)lui posesorul va fi megieșu cu această moșie sau că au luat-o pentru vreunul din megieși, atuncea contractul subt orice nume ar fi, se va desființa și moșia se va înposesia pe socoteala sa, fără să-i rămâie niciun cuvânt de pretenție.

18^a/ Datoriile câte la împlinirea anilor ar rămânea la lăcuitarii de pe această moșie drepte neprihănite, d(umnea)lui posesorul va avea dreptate a le cere prin ocârmuirea locală în mărginirea pravelilor actualizate de la însuși lăcuitarii, fără să poată întoarce

cătră Ministeriu cu vreo cerere de despăgubire sau în cădere din căștiuri pentru acele datorii care prevescu pe posesorul și pe lăcuitori.

Cu aceste condiții s-au dat d(umi)sale ostavnoi stecarski pomoșnicu Constantin Zalozeski în posesie venitul moșii Braicău din Beserabiea rusască, proprietate a M(ână)stirei Pângărații pe arătata mai sus vreme de cinci ani. Drept aceea spre statornică urmare, fără cât de puțină abatere s-au făcut două deopotrivă contracturi, acesta din partea Ministeriului subț iscăliturile cuvenite și pecetea sa s-au dat d(umi)sale ostavnoi stecarski pomoșnicu Constantin Zalozeski și altul din partea d(umi)sale și subț a sa iscălitură s-au primit în Ministeriu.

Dim(itrie) Rosetti <m.p.>.

P. Capul Secției Theodor <m.p.>.

Secția contecioasă.

N° 6663.

1861 iulie 3 zile.

Iașii.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 1-4v. Traducere, sigiliu oval; *Ibidem*, f. 5- 8v. Original, în limba rusă.

13.

1861 august 5

Traducție

Anul 1861, august în 5. Eu, subsemnatul, nobilul Dimitrie Egorov Caramoscu am vândut nobilului Constantin Zalozețki doue sute chile grâu de toamnă pentru semănatul pe moșia Braicau, și orz una sută chile, asemenea și ovăz una sută chile, și secară una sută chile; cu preț grâul câte 18 ruble, iar orzul, secară și ovăzul câte 10 ruble, bani gata, peste tot șase mii șase sute ruble argint / 6600 /. Menționatele produse, eu, Caramoscu, mă oblig a le preda d(umnu)lui Zalozețki în satul Braicau până la 1 decembr(i)e a.c. pe socoteala d(omnu)lui Zalozețki, socotindu-se de chilă câte 2 ruble argint, pentru care, acești bani tot acum i-am priimit. Toade acestea produse vor fi de cea mai bună calitate și fiecare chilă să fie de 21 cetferice de Odessa; dacă însă eu Caramoscu nu voiu fi următor angajamentului meu dupe acest contract pentru mine obligatoriu ca, cum ar fi și formal, atunci eu mă supui fără cea mai mică împotrivire să plătesc d(omnu)lui Zalozețki la 1 decembr(i)e a.c. banii îndoți ce i-am primit de la d-sa. Banii dupe acest contract șapte mii șese sute rub(le) argint / 7600 / pe deplin i-am priimit. 2 august 1861.

(Semnat) Nobilul Dimitrie Egorov Caramoscu.

Productele în contractul de față până la decembr(i)e, anul 1861, pe deplin am priimit și n-am nici uă pretenție asupra d(omnu)lui Caramoscu.

/ Semnat / Nobilul Constantin Zalozețki.

14.

1861 octombrie 5

No. 2

Contract

Anul 1861 octombr(i)e în 5, eu, subsemnatul, nobilul Constantin Mihail Zalozețki, prin acest contractându lui Ianchel Mardco Zeilicovici Șarșes, neguțitor clasa III din Mohilev, două mii una sută cetferte / 2100 / dupe moșia Brăicau din districtul Soroca, ce o am în arendă prin contract; socotindu-se fiecare cetfertă la măsurătoare câte u cetferice de Odessa, cu transportul meu cu carăle și cheltuețele mele la Târgul Ataki dupe malul Dnistrului pe galerul cumpărătorului Șarșes cu condițiunile următoare.

1.) Eu, Zalozețki, mă oblig ca menționata cătățimea de cetferte de grâu să-i predau în cea mai bună calitate uscată, curată și fără pământ, lamurită cu dărmon, morișcă și ciur cu oamenii mei pe socoteala mea, rămășița de sub raft, ciur și morișcă, nici într-un chip nu va intra în socoteala grâului ce i-am vândut, cu un cuvânt curățirea grâului se va face dupe voința însărcinatlui din partea lui Șarșes, și după curățirea acestui grâu, mă oblig să-l măsor în satul Braicau și să-l predau lui Șarșes la Târgul Ataki cu transportul meu până la 1 septembr(i)e anul viitor, cu preț pentru fiecare cetfertă câte 4 rub(1e), 25 sor. argint, care sumă peste tot face opt mii nouă sute douăzeci și cinci ruble argint / 8925/, în socoteala căria la încheerea acestui contract am priimit de la cumpărătorul arvună trei mii ruble argint / 3000 / iar restul banilor voiu priimi la predarea grâului; Cu toate acestea însă de voiu avea necesitate de bani pentru curățirea grâului, cumpărătorul dupe cererea mea este obligat să-mi dea încă una mia ruble argint / 1000 /, fără cea mai mică întârziere, asemenea cumpărătorul este obligat ca să predea sacii la satul Braicau în socoteala sa, fără cea mai mică întârziere.

2.) Dacă recolta va fi abundentă, care ar covârși cătățimea cetfertelor de grâu sus arătate, atunci neguțitoriul Șarșes (î)l va priimi cu acelaș(i) prețu.

3.) Dacă eu la termenul sus menționat nu voiu preda arătata cătățime de cetferte de grâu din orice împrejurare s-ar ivi, sau dacă (î)l voiu și pregăti dar nu cu aceiași curățire și calitate care mai sus s-a zis, atunci spre evitarea a (...) procese din partea cumpărătorului Șarșes, eu de bună voe me(a) mă supui să plătesc lui Șarșes bani gata în orașul Mohilev, fără nici ua împotrivire și judecată pentru fiecare cetfertă de grâu ce n-ași preda-o la termen, câte 6 rub(1e) arg(int), și aceasta nu mai târziu decât dupe trei zile de la termenul ficsat pentru predarea grâului la Târgul Ataki, adecă la 3 septembr(i)e anul viitor 1862; iar dacă și banii susmenționați nu voiu plăti la termen și voiu da ocașiune cumpărătorului să intervie unde cuvine spre a fi supus la plată dupe contractul de față și de va face cheltueli, atunci eu mă supui de bună voe la plata banilor câte 6 rubl(e) argint pentru fiecare cetfertă, după cum s-a zis mai sus, din averea mea, precum asemenea și

pentru timpul prelungirii câte una copeică argint pentru fiecare cetfertă în 24 ore, cu începere din ziua expirării termenului până la definitiva achitare. Acest contract se va păzi de mine cu sântenie și fără călcare.

/ Semnat / Nobilul Constantin Mihail Zalozețki.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 22-23. Traducere.

15. 1862 februarie 3

Anul 1862, februarie în 3. Curtea Civilă din provincia Besarabiei pe temeiul ordinului domnului guvernator general militar a Besarabiei, prin jurnalul său încheiat la 30 ianuarie, anul curent N. 479, au resolat anularea legalisării contractului de facia.

(Semnați)

Președinte ad-Interim

Membru

Membru

Grefierul

Observatorul

Pentru conformitatea traducțiunei cu textul originalului în limba rusă.

Interpret G(avril) Solovieff <m.p.>

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 14. Traducere.

16. 1862 februarie 15, Iași

Iassi.1862 fevriar 15 zile

PRINCIPATELE-UNITE

ALE

ROMÂNIEI

Directorele Ministeriului de Culte și INSTRUCȚIUNE PUBLICĂ

Pentru DEPARTAMENTUL din MOLDOVA

Secțiunea Cont(abilitate).

Oficiul Jud.

No. 1283.

Domnul meu.

În urmarea suplicei Dv. din 13 fevr(uarie) vi se face cunoscut, s-au scris d(omnului) Aroneanul a ve trada în stăpânirea moșia Braicaul a M(ănăști)rei Pangaratii, ce ați luat-o in posesie de la 23 april(ie) pe timpul de cinci ani, și totodată s-au făcut cunoscut și Consulatului Rosienescu din Iasi a pune in vedere guver(nului) din Besarabia spre a nu ve face inpedecare intru stăpânirea citatei moșii.

Priimiți, d(omnu)lu meu, încredințarea osebitei mele considerații.

(...) <m.p.>.

Capul Secțiunii (...) <m.p.>.

Domniei sale

Domnului lecarschi pomosnicu Costantin Zalozeschi.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 9; Ibidem, f. 10-10v. În limba rusă.

17.

1865 noiembrie 8

Quitanța.

Nº 3.

Anul 1865 noembr(i)e în 8. Eu, subsemnatul Ianchel Mordco Zailecovici Șarțeș, neguțitor clasa II din Mohilev, având încheiat contract cu Nobilul Constantin Zalozetki, relativ la cumpărarea de la d(omnia) sa a 2100 cetferte grâu din recolta anului 1862, dupe proprietatea Braicău cu preț de câte 4 ruble, 25 copeici, pentru fiecare cetfertă pentru care îi dedesem arvună 3000 ruble de argint, cu obligațiune ca la caz de neîndeplinirea celor contractate de d(omnu)l Zalozetki, atunci d(omnia) sa este obligat fără nici uo judecată pentru veri (!) ce neaducere la termen, adecă până la 1 septembr(i)e 1862, să-mi plătească pentru fiecare cetfertă de grâu câte sese rubl(e) argint, iar dacă voiu intenta proces în contra-i pentru a mea îndestulare, atunci iarăși este obligat să-mi plătească de fiecare cetfertă în 24 ore câte una copeică argintdin ziua neîndeplinirii angajamentului său și la 1 noembr(i)e, în urma înfățișării contractului, adiministrațiunei Polițienești a distr(ictului) Soroca-Iași, Nobilul Constantin Zalozetki viind la or(așul) Mohilev, unde mi-a plătit toți bani(i) ce mi se cuvenea duple contract pentru neîndeplinirea legatului său, și eu mai mult nu mai am nici ua pretenție asupra domniei sale, și nici uadată nu voiu reclama, ci din contră mă oblig ca chiar astăzi se dau petițiune la Administrația Polițienească a districtului Soroca-Iași, prin care voiu ruga încetarea executării dupe contractul ce-i înfățișesem la 1 noembr(i)e curent și de a se libera originalul contract d(omnu)lui Zalozetki.

/ Semnat Mardco Zeilicovici Șarțeș.

Nº 25636.

Că în adevăr quitanța de față este subscrisă de însuși Ianchel Mardco Zeilicovici Șarțeș, neguțitor cl(asa) II, din or(așul) Mohilev, administrațiunea Polițienească a distr(ictului) Mohilev cu semnătura și punerea sigiliului coroanei încredințează.

/ Semnați /

L(ocul) s(igiliului).

Primul assesor ...

Pentru secretarul ...

Pentru șeful Biuroului ...

Traducțiune dupe copia protocolului Administrațiunei Polițienești a districtului Soroca din 11 noembr(i)e, anul 1865.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 23-23v. Traducere.

18.

1865 noiembrie 11

N° 3.

S-a prezentat Nobilul Constantin Zalozetki prin contractul încheiat cu Ianchel Sarșes, neguțitor cl(asa) II din orașul Mohilev în luna lui octombr(i)e, anul 1861, i-au vândut 2100 cetferte grâu de toamnă din recolta anului 1862, cu obligațiune a-l preda la Târgul Ataki, dupe marginea râului Dnistru, negreșit la 1 septembr(i)e 1862, cu preț pentru tot grâul vândut, 8925 ruble argint, din care sumă au primit d(om)nu(l) Zalozetki un acout de 3000 de ruble argint, cu condițiune ca la caz de a nu-și îndeplini legatul său dupe orice împrejurare ar fi în predarea grâului vândut, să plătească câte 6 ruble pentru fiecare cetfertă și se despăgubească orice cheltueli i-ar face din ziua neîndeplinirii condițiunilor contractate câte una copeica argint pe 24 ore, pentru fiecare cetfertă până la ziua achitării.

Cu toate acestea d(om)nu(l) Zalozetki n-a predat la termen grâul vândut, din care cauză Șarșes a suferit uă însemnată pagubă, dupe cum se constată prin petiția sa priimită la această administrațiune la 9 ale curentei luni noembr(i)e, pe lângă care au anecsat menționatul contract spre a fi supus d(om)nu(l) Zalozetki la înapoerea arvunei de 3000 ruble argint și la despăgubirea pagubilor ce i s-a cauzat din neîndeplinirea condițiunilor contractate; În urma aceștiea s-a primit la această administrațiune prin poștă de astăzi hârțile următoare:

1) Petițiunea din parteaneguțitorului Șarșes legalizată de administrațiunea Polițienească a districtului Mohilev, prin care se constată autenticitatea semnăturei, unde se declară că el Șarșes au primit de la d(omnul) Zalozetki toată arvună pentru grâul ce-i vânduse dupe moșia Braicău cu contract, precum câte o copeică pe zi de fiecare cetfertă de la espirarea contractului și cheltueli pentru care a dat d(umnea)lui Zalozetki ua osebită quitanță, stăruind precurmarea / închiderea / procesului ce intentase și se se libereze, contractul d(umnea)lui Zalozetki fiind achitat.

2.) Petițiunea Nobilului Zalozetki în persoană dată aceste Administrațiuni tot astăzi, pe lângă care au prezentat quitanța a lui Șarșes legalizată tot de Administrațiunea Polițienească a districtului Mohilev de autentica semnătură, că pe deplin s-a despăgubit după contract, insistând închiderea procesului ce-i intentase Șarșes și de a i se da contractul original și uă copie dupe hotărâre în cestiunea de față.

Hotărâște: Având în vedere procesul intentat de Ianchel Șarșes, neguțitor clasa II, din or(așul) Mohilev, în contra domn(ului) Zalozetki pentru nepredarea la termenul contractat a 2100 cetferte grâu ce-i vânduse din recolta sus zisei moșii Braicau, nedând și

quitanta înfățișată de d(omnu)l Zalozețki în cuprindere de a se închide dosarul și a-l înainta în păstrarea arhivei, despre care să se facă cunoscut părților în litigiu sub luare(a) semnăturilor d(omnu)lui Zalozețki în Pretoriul acestei administrațiuni când i se va libera originalul contract și ua copie duple hotărârea de față, iar lui Șarțes prin Administrațiunea Polițienească (a) districtului Mohilev.

Originalul subsemnat de membrii prezenți, de Procurorul districtului, și contrasemnat de grefierul.

N°. 21823.

Că în adevăr copia de față este identică cu hotărârea originală și s-a liberat Nobilului Zalozețki conform cererii sale, de aceia administrațiunea districtului Soroca cu semnătura și punerea sigiliului coroanei, încredințează.

11 noembr(i)e 1865.

/ Semnat /

Secretarul.

Șeful Biuroului.

(L(ocul) S(igiliului)).

Pentru conformitatea traducțiunii cu textul originalelor în limba rusă.

G(avril) Solovieff.

N. 548.

Ministerul Affacerilor Streine

Certifică autenticitatea semnăturii de mai sus a d(omnului) Gavriil Solovieff, interpret de limba rusă la acest Minister. Se observă că timbrul fics de un leu s-a încrustat pe cererea de legalizare.

București. 16 iulie 1875.

Ministru (...) <m.p.>.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/6, f. 23v.-24v. Traducere.

19.

1875 septembrie 24

Cancelaria

Stats-Secretarului Majestății sale

Imperiale de primirea petițiunilor.

24 septembr(i)e 1875.

N° 8580.

Căpitanul Constantin Zalozețici, în urma scrisorilor sale adresate domnului Stats-Secretar de la 27 iunie și 4 septembr(i)e anul curent, printr-aceasta se face cunoscut că

prin petițiunea sa din luna ianuarie, anul 1866, dată Majestății Sale Imperatorului, au solicitat protecțiune în procesul său ce-l are cu Ministerul Moldaviei în privința moșiei Braicovu, proprietatea Monastirei Pangarați, care la 3 februarie acelaș(i) an, sub N° 1459, au fost transmisă Ministerului Affacerilor Streine, și tot în aceeași zi cu N° 1460, s-a comunicat guvernatorului Besarabiei, ca să facă cunoscut reclamantului, ceia ce s-a și îndeplinit de către guvernatorul la 3 aprilie 1866, dupe cum se vede acesta din recipisa căpitanului Zalovețki, primită de la suszislul guvernator.

În urma acestora îndeplinitorul datoriilor de Tovarș al ministrului affacerilor streine au încunoștiințat că reclamantul Zalovețki încheiase contractul cu guvernul Moldaviei, care guvernul i-a arendat moșia Braicovu, proprietatea Monastirei Pangarați, aflată în Besarabia, care contract, Curtea Civilă a Provinciei Besarabiei l-a găsit contrariu legilor noastre; Deciziunea acestei Curți, reclamantul au contestat-o, iar pentru păgubile ce au suferit, au intentat proces la Judecătoria ocolului Soroca-Iassi contra guvernului Moldaviei, care i l-a respins.

Către aceasta dirigitorul Ministerului Affacerilor Streine au adăogat că pentru păgubile arătate de sineși se (i)nțelege că despăgubirea de dreptul său să și caută de la Ministerul Moldaviei prin canalul judiciar. În urma acestei adrese, petițiunea d(omnu)lui Zalovețki au remas fără nici o lucrare, despre care s-a comunicat guvernatorului Besarabiei la 3 iulie 1866, sub N° 7221, ca să se comunice reclamantului ceia ce s-a și îndeplinit de guvernatorul la 21 august acelaș(i) an, după cum se constată din recipisa d(omnu)lui Zalovețki ce se află în dosarul Cancelariei Stats-Secretarului. Iar ceia ce se atinge de mijlocirea făcută de către reclamantul de a i se libera copiile dupe sus menționată petițiune dată Majestății Sale Imperatorului și după rezoluțiune(a) pusă asupra-i în luna iulie 1866, asemenea copii, dupe regulele esistente nu se libere(a)să din Cancelaria Stats-Secretarului; iar în comunicațiunea sub N° 6929, urme(a)să să se citească: „Ministeriul Domeniilor Statului” ce din eroare s-a strecurat.

/ Semnat /

Directorele Cancelariei (nedescifrabil)

Adjutorul II al Directorului Cancelariei (nedescifrabil)

Pentru conformitatea traducțiunei cu tecstul în limba rusă.

G(avril) Solovieff.

N° 869.

Ministeriul Affacerilor Streine, certifică autenticitatea semnătorei de mai sus a d(omnu)lui G(avril) Solovieff, Interpret de limba rusă. Se observă că timbrul fics de un leu s-a anulat pe lângă cererea de legalizare.

București, 6 noembr(i)e 1875.

Ministru (...) <m.p.>.

ANI, Fond Mănăstirea Pângărați, II/7. Traducere; Cu originalul în limba rusă.

